

С Т А Н О В И Щ Е

за дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен „доктор“

Изготвил становището: доц.д-р Даниела Петрова – „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“, член на научното жури по публична защита на дисертационен труд

Автор на дисертационния труд: Любомир Росенов Терзиев

Научен ръководител: доц. д-р Силвия Костова

Тема на дисертационния труд: Методически проблеми на одита от Сметната палата върху обществените поръчки

Уважаеми членове на научното жури,

Представен е за становище дисертационен труд на тема Методически проблеми на одита от Сметната палата върху обществените поръчки, който подлежи на обсъждане от научно жури, определено със Заповед № 325/13.04.2018 г. на Ректора на СА „Д.А.Ценов“ – Свищов.

В становището е направено кратко общо представяне на дисертационния труд, отбелязани са научните и научно-приложните приноси, отразени са критични бележки и въпроси и е дадено заключение относно възможността да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор“ на Любомир Росенов Терзиев.

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационния труд е подготвен в **обем** от 228 стандартни страници компютърно набран текст, 20 от които представляват приложения, а 15 са списък на използваната литература. Библиографският апарат включва 140 източника, от които 9 са на латиница. Структурата на дисертационния труд отговаря на изискванията за композиционно съразмерно разположение на отделните компоненти и тяхната логическа връзка.

В структурно отношение дисертационния труд е съставен от въведение, три глави, заключение, списък с използвана литература и приложения.

Във въведението докторантът е обосновал аргументирано важността на изследваната тема, дефинирал е основните елементи на изследователската инфраструктура: обекта и предмета на изследването, неговата цел и задачи. Изложена е тезата, че одитът върху обществените поръчки е съпътстван от методически проблеми, които могат да бъдат редуцирани чрез разширяване на обхвата на пролаганите одиторски процедури за оценка на законосъобразността и целесъобразността на действията на възложителите.

Обосновани са етапите на изследване, които, по преценка на докторанта, дават възможност да се обхванат ключовите аспекти на одита върху обществените поръчки.

Авторът коректно е представил ограниченията на изследването.

Теоретичната част на дисертацията е отделена в гл. I, където докторантът разглежда обществените поръчки като специфичен пазарен сегмент и на основата на сравнителен анализ на органите, осъществяващи контрол, очертава теоретичните аспекти на видовете одит при контрола върху обществените поръчки. Теоретичният анализ е направен от гледна точка на целта на изследването и в тази връзка авторът се е ограничил до изследване публикациите на български автори и по-обстоятелствен анализ на действащата нормативна уредба, в т.ч. наръчници и ръководства за прилагане на международно признатите одитни стандарти.

Формулираните изводи в края на първа глава синтезират резултатите от анализа и дават възможност за плавен преход към изложението във втора глава на дисертационния труд. Методическите особености на одита на обществените поръчки са анализирани във втора глава през призмата на проведено анкетно проучване, като логично особеностите на годишното планиране са изследвани чрез проучване и анализ на данни от годишните програми и отчети на Сметната палата. Събирането на достатъчни и уместни доказателства и по-точно различните процедури и методи за тяхното получаване са в основата на изпълнението на одита върху обществените поръчки. Докторантът коректно е отразил само тази част от богатия одиторски инструментариум, която има отношение към одита на обществените поръчки. И тук, формулираните в края на главата изводи сочат проблеми, които могат да снижат ефективността на одитните ангажменти.

Третата глава, в известен смисъл, е повторение на втората глава, като тук в по-голяма степен се акцентира на проблемите от гледна точка на търсене на възможност за усъвършенстване на прилаганата методика. Изложено е и критичното виждане на докторанта относно „санкционно-репресивната функция“ на Сметната палата, реализирана чрез административно-наказващата компетентност. На основата на количествено измерване и анализ на санкционната дейност, се достига до извода, че „административно-наказателната отговорност не е ефективна функция на одита“ и не е присъща за типа ВОИ, към който се отнася българската Сметна палата. Изведени са и цялостни обобщения относно различните етапи на одитните ангажменти за проверка на обществените поръчки.

II. ОЦЕНКА НА ПОЛУЧЕНИТЕ НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ РЕЗУЛТАТИ И ПРИНОСИ

От изложението може да се направи извода, че докторантът познава добре нормативната уредба и основни изследвания в тази област.

Дисертацията е посветена на проблем със сериозно теоретично и емпирично значение, което, при адекватен подход от страна на докторанта, предполага постигане на значими научно-приложни резултати. Основната теза в дисертационния труд е, че одитът върху обществените поръчки е съпътстван от методически проблеми, които могат да бъдат редуцирани чрез разширяване обхвата на прилаганите одиторски процедури за оценка на законосъобразността и целесъобразността на действията на възложителите. В хода на изследването тезата е доказана.

Приносите могат да се характеризират като развитие на теорията и практиката в една специфична област – качеството на одита по отношение на специфичен предмет – обществените поръчки. Теоретичните приноси би следвало да се търсят в систематизиране на академичните изследвания, на теориите и емпиричните модели, насочени към измерване качеството на одита на обществените поръчки. Като се отчита фактът, че академичните изследвания в областта на одита на обществените поръчки са твърде оскъдни, приносите следва да бъдат оценени по достойнство. Тук следва да се

отбележи, че категоричното извеждане на основните акценти от разгледаните въпроси и решените изследователски задачи от автора в края на всяка точка и обобщените изводи в края на всяка глава, значително улесняват читателите при идентифициране на основните приноси в разработката.

В автореферата е представена справка за приносите в дисертационния труд, така, както те са формулирани от докторанта, а именно:

1. Въз основа на теоретичен анализ, проучване в научната литература и действащото законодателство е изведена дефиниция за понятието „обществена поръчка“, която обхваща специфичните му особености. Посочените характеристики са взети под внимание за обосновка на критерии за класифициране на видовете обществени поръчки, които допълват способите за възлагането им.

Посоченият принос следва да се приеме под условие със следните мотиви:

- Изведената дефиниция не е аргументирана. Приема се, че е процес, без да се обосноват недостатъците в дефинициите, приемащи обществените поръчки като система за регулиране на отношенията и като вид договор, който се сключва от субектите по ЗОП.
- Дефиницията не обхваща специфичните особености, а напротив изглежда твърде обща като акцентира, че това е „процес по закупуване от възложители, разпореждащи се с публични средства, на които държавата е делегирала права за извършване на тази дейност“.
- Действително, обаче, е предложена класификация на видовете обществени поръчки, в т.ч и групиране според спецификата на обекта

2. Извършеният сравнителен анализ между процедурите на органите, осъществяващи контрол върху обществените поръчки може да се приеме като принос с научно-приложен характер, доколкото представлява надграждане и различен акцент относно видовете одит в сравнение с други сродни изследвания.

3. Приемам формулираните от Любомир Терзиев практико-приложни приноси и считам, че те са вярно формулирани и синтезирани и са резултат от самостоятелна работа и лични проучвания на автора.

В обобщение, приносите на дисертацията за науката и практиката могат да се търсят в следните насоки:

Допълнение към съществуващата теория и методология, което повишава нейната валидност. Докторантът обогатява научната представа за методическите особености на одита на обществените поръчки и допълва инструментариума за неговото приложение.

Приложение на съществуваща методология за анализ и решение на конкретен икономически проблем с формулирани изводи и препоръки за контролната практика. Към този принос могат да се отнесат резултатите от изследване влиянието на редица фактори върху планирането и осъществяването на подходящи по вид и обем одитни процедури при одит на обществените поръчки, базирано на корелационен анализ (използвана е не-параметрична рангова корелация по Спирман), както и изведените препоръки за усъвършенстване на методиката и обогатяване на практиката с осъществяването на одит на изпълнението по отношение на специфичен обект - обществените поръчки.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Без да се засяга същността на разработената научна проблематика и практико-приложни резултати, следва да се отбележи, че по-задълбочен анализ би довел до по-убедително доказване на формулираните авторови хипотези и заключения. Някои от тях имат по-скоро декларативен характер, базиран на усещането, че „така би било по-добре“.

Твърдението, например, че в докладите на Сметната палата следва да бъдат представени и установените добри практики при проверките на обществени поръчки, е изведено единствено от мнението на анкетиранияте, без да е изследвано тяхното разбиране относно двете разновидности на одита за съответствие – за редовност и правилност. Именно одитът за правилност, разбира се, одит за съответствие с общите принципи на доброто финансово управление, е истинското предизвикателство пред методологията, доколкото правилността трудно подлежи на обективна проверка поради липсата на ясни референтни показатели. Одитът на обществените поръчки е предимно одит за редовност, тъй като в основата стои проверката по спазване на разписаните в закона и подзаконовите актове норми за обществените поръчки. Липсва анализ на изследваните одитни ангажменти, реализирани от Сметната палата, от гледна точка на отнасянето им към одит за редовност или одит за правилност. Считам, че представянето на установените добри практики би било удачно при одитите на изпълнението на дейността, а не при одитите за съответствие, каквото е предложението на докторанта.

Отделни логически грешки могат да бъдат намерени във формулировката на някои въпроси от анкетното проучване и тяхното интерпретиране. Така например, въпросът „Степен на приложимост на различните подходи към формирането на извадка“ включва като възможен отговор освен видовете извадки (статистически и нестатистически) и отговор „Не прилагам извадка“. При това общият сбор на отговорилите, че винаги използват извадки не кореспондира с числото на тези, които никога не използват извадки (броят им би трябвало да бъде равен на разликата до общо анкетиранияте).

В изложението се срещат отделни изразни неточности (стр.156 „характерът на единиците в генералната съвкупност зависи от размера на извадката“, стр.133 „Заклучение за несъответствие се изразява, когато съществува несъответствие по един или повече аспекти и не е всеобхватно за целия процес по възлагане и изпълнение на обществената поръчка“)

Посочените пропуски са предимно от технически характер и не нарушават цялостното възприемане на дисертационния труд като значимо и полезно изследване.

V.ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА И ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за становище дисертационен труд на тема „Методически проблеми на одита от Сметната палата върху обществените поръчки“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, с автор Любомир Росенов Терзиев притежава необходимите приноси и научни постижения. С настоящото становище изразявам своето мнение „ЗА“ присъждането на ОНС „Доктор“ по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ (контрол).

Дата:28.05.2018 год.

Член на журито:.....

/доц.д-р Даниела Петрова/